

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою НАВС,
протокол від 30.06.2026 № 14/2-6

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом НАВС
від 30.06.2026 № 867

**Положення
про використання штучного інтелекту в
Національній академії внутрішніх справ**

Київ 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про використання штучного інтелекту в Національній академії внутрішніх справ (далі – Положення) – є обов’язковим для всіх учасників освітнього процесу в Національній академії внутрішніх справ (далі – НАВС) та визначає принципи, правила, рекомендації щодо відповідального, етичного, прозорого, інклюзивного та безпечного використання штучного інтелекту, зокрема генеративних систем штучного інтелекту (далі – ШІ) у всіх сферах діяльності НАВС, з метою підвищення якості освіти, наукових досліджень та управлінських процесів.

1.2. Положення розроблено відповідно до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», постанови Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2020 № 1556-р, Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 13.06.2024, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту (Регламенту про штучний інтелект), Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України) 2025 рік, Положення про академічну доброчесність в НАВС.

1.3. У цьому Положенні поняття і терміни використовуються у такому значенні:

– *академічна діяльність* – це діяльність, яка охоплює: наукову, науково-педагогічну, педагогічну, викладацьку діяльність; навчальну діяльність здобувачів освіти; освітню діяльність закладів освіти, наукових установ; створення, виконання та оцінювання проєктів у сфері освіти і науки; створення, рецензування, наукове редагування академічних творів; вступні випробування у закладах освіти (наукових установах); проведення олімпіад, турнірів, конкурсів, змагань та інших заходів змагального характеру у сфері освіти і науки та участь у таких заходах (далі -конкурси); присудження наукових ступенів і ступенів освіти, присвоєння вчених і педагогічних звань, кваліфікаційних категорій, обрання дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України; здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти; атестацію наукових працівників; державну атестацію наукових установ і закладів вищої освіти у частині провадження ними наукової і науково-технічної діяльності; здійснення наукової і науково-технічної експертизи;

– *академічна доброчесність* – сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності;

– *академічний плагіат* – це оприлюднення (частково або повністю) наукового (творчого) результату, отриманого іншою особою (іншими особами), як результату власної академічної діяльності та/або відтворення в академічному творі чи навчальній роботі (частково або повністю) раніше оприлюдненого (опублікованого) твору (навчальної роботи) іншого автора (інших авторів) без посилання на відповідне джерело інформації та/або його (її) автора (авторів) (за наявності інформації про автора/авторів), та/або оприлюднення в академічному творі (навчальній роботі) перекладу іншомовного твору (його частини) без зазначення автора (авторів) перекладеного твору;

– *академічний твір* – твір у сфері освіти чи науки, виражений у формі дисертації, творчого мистецького проєкту, кваліфікаційної роботи, курсової роботи, наукової монографії, наукової статті, підручника, навчального посібника або в іншій формі, визначеній законодавством та/або внутрішнім актом;

– *галюцинування* – феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна;

– *генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ)* – різновид ШІ, який застосовується для створення нового контенту, включаючи аудіо, код, зображення, текст, відео тощо;

– *грамотність у галузі ШІ* – знання, уміння та навички, які дозволяють постачальникам, розробникам, користувачам і особам, які зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики та потенційну шкоду, яку може завдати система ШІ на будь-якому етапі її життєвого циклу та вживати заходів для її уникнення чи пом'якшення;

– *запит (промпт)* – вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту;

– *недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом* – це оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього;

– *самоплагіат* – це оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів без зазначення інформації про джерело попереднього оприлюднення;

– *система ШІ* – комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, і котра для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози,

контент, рекомендації або рішення), які можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище;

– *фабрикація* – це вигадкування суб'єктом академічної діяльності даних чи фактів про результати власної академічної діяльності;

– *фальсифікація* – це свідомо зміна чи модифікація наявних даних, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації щодо результатів академічної діяльності.

У положенні використовуються й інші терміни, визначені в законах та підзаконних нормативно-правових актах України у сфері освіти та використання технологій штучного інтелекту.

1.4. Принципи відповідального використання систем штучного інтелекту:

1.4.1. **Контроль користувача.** Системи ШІ є інструментом, який розширює можливості людини, даючи їй змогу ухвалювати обґрунтовані остаточні рішення, що впливають на права, обов'язки та інтереси учасників освітнього процесу. Прийняття рішень здійснюється виключно людьми, які беруть участь у цьому процесі, з урахуванням рекомендацій та результатів систем ШІ.

1.4.2. **Технічна надійність і безпека.** Всі ШІ-системи повинні бути стійкими до технічних збоїв, захищеними від несанкціонованого доступу, забезпечувати конфіденційність та цілісність оброблюваних даних, а також передбачати заходи щодо запобігання зловмисному використанню та щоб не допустити завдання шкоди або звести її до мінімуму.

1.4.3. **Конфіденційність і захист персональних даних.** Під час роботи з ШІ учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися вимог чинного законодавства України щодо захисту персональних даних, передбачати належні механізми управління даними, які відповідають високим стандартам якості та цілісності даних, а також забезпечують легітимний доступ до них. У випадку розміщення ШІ-систем за межами України слід враховувати правові норми відповідної юрисдикції та умови користувацьких угод розробників.

1.4.4. **Прозорість.** Повинна забезпечуватися прозорість використання ШІ шляхом обов'язкового інформування учасників про застосування ШІ-технологій у навчальних, наукових та адміністративних процесах, а також про характер і обсяг втручання ШІ у створені матеріали.

1.4.5. **Різноманітність, недискримінація і справедливість.** Використання систем ШІ повинно сприяти створенню інклюзивного освітнього середовища, забезпечувати рівний доступ всіх учасників освітнього процесу до навчання та викладання, уникаючи дискримінації за будь-якими ознаками чи несправедливої упередженості до будь-кого.

1.4.6. **Суспільний та екологічний добробут.** Використання систем ШІ повинно приносити користь усім людям, включно з майбутніми поколіннями, отже, їх мають розробляти й використовувати в стійкий та екологічно безпечний спосіб, передбачати моніторинг й оцінку довгострокового впливу на людину, суспільство і демократію.

1.4.7. **Підзвітність.** Використання систем ШІ повинно передбачати можливість аудиту їх застосування, мінімізацію ризиків негативних наслідків та інформування про можливі негативні впливи й обмеження, пов'язані з їх використанням.

1.5. Недоброчесне використання результатів, згенерованих ШІ, є порушенням академічної доброчесності та підставою для застосування заходів реагування на порушення академічної доброчесності (у т.ч. притягнення до академічної відповідальності) в порядку, передбаченому законодавством та локальними актами НАВС.

1.6. Забороняється застосування систем ШІ для цілей, що суперечать законодавству України та її міжнародним зобов'язанням, у тому числі в питаннях порушення прав людини, дискримінації, а також обробки службової інформації та інформації з обмеженим грифом.

1.7. Положення набирає чинності з моменту затвердження його Вченою радою академії, вводиться в дію наказом НАВС та оприлюднюється на офіційному вебпорталі академії. Його дія поширюється на всі сфери діяльності НАВС.

1.8. Рекомендується забезпечити безперервний розвиток ШІ-грамотності працівників, науково-педагогічного складу та здобувачів освіти через систематичне проведення навчальних заходів та інформаційних кампаній щодо можливостей, етичних аспектів та ризиків (зокрема «галюцинування») систем штучного інтелекту задля прийняття поінформованих рішень та мінімізації потенційної шкоди.

1.9. У випадку змін в освітньому законодавстві, розвитку технологічних інновацій, зміст положення підлягає оновленню.

1.10. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися за рішенням Вченої ради НАВС.

2. УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОКРЕМИХ СФЕРАХ АКАДЕМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Використання штучного інтелекту в освітньому процесі передбачає:

- підготовку до навчальних занять, розроблення завдань для засвоєння навчального матеріалу;
- створення нових, а також аналіз та підвищення ефективності чинних методик викладання;
- розробку навчальних матеріалів, включаючи тексти, візуалізацію, інтерактивні симуляції, створення адаптованих завдань, підготовку диференційованих матеріалів;
- моделювання ситуацій та генерування практичних ситуацій;
- генерування ідей для творчих завдань; розроблення та навчання систем ШІ;
- вивчення іноземних мов та роботу з іншомовними текстами; може стимулювання дослідницької активності учасників освітнього процесу (наприклад, використання ШІ для створення питань для дискусії чи аналізу даних разом);
- поліпшення комунікації між учасниками освітнього процесу через створення чат-ботів та віртуальних асистентів; виконання цільових завдань в межах освітніх компонентів, пов'язаних із використанням можливостей ШІ (пошук та оброблення інформації, створення та аналіз текстового або візуального контентів тощо);
- виявлення можливих ознак академічної недоброчесності;
- використання ШІ виключно як помічника чи асистента, а не як замітника інтелектуальної праці здобувачів освіти;
- допомогу у самостійній роботі здобувачів освіти, пошук та оброблення інформації;
- підтримання інклюзивності в навчанні шляхом впровадження асистивних технологій для осіб із порушеннями зору, слуху, моторики;
- генерацію субтитрів, синтез голосу та інших технологічних рішень для підвищення доступності освітнього процесу.

2.2. Науково-педагогічні (педагогічні) працівники при формулюванні завдань та/або в робочій програмі дисципліни зобов'язані встановити межі на використання ШІ для виконання робіт, які оцінюють.

2.3. Здобувачам вищої освіти заборонено:

- подавати роботи, згенеровані ШІ, як оригінальні;
- подавати роботи (фрагменти робіт), згенеровані ШІ, без відповідного маркування;
- порушувати законодавство про захист персональних даних;
- використовувати системи ШІ для оброблення конфіденційної інформації.

2.4. Використання штучного інтелекту в науковій діяльності передбачає:

- пошук і аналіз актуальних джерел за тематикою дослідження;
- збір, упорядкування, оброблення та аналіз великих обсягів даних;
- оформлення і впорядкування бібліографічного опису (посилань);
- підготовку презентацій для наукових звітів, оприлюднення або захисту результатів наукових досліджень (створення графічного матеріалу: схем, діаграм, візуальних елементів тощо);
- координацію роботи в наукових командах (групах, творчих колективах);
- пошук аргументів з підтвердження достовірності та/або ефективності результатів досліджень;
- перевірку наукових робіт на дотримання правил та принципів академічної доброчесності;
- перевірка правопису, стилістики викладу тексту;
- інші способи використання ШІ, які відповідають специфіці досліджень і не порушують принципів етики науки та академічної доброчесності.

2.5. Під час використання систем ШІ для науково-дослідних цілей потрібно прагнути до максимізації користі від цієї технології з одночасним запобіганням ризикам та загрозам, які вона може викликати.

2.6. При проведенні наукових досліджень, зокрема й підготовці наукових робіт, результати, отримані з використанням ШІ, можуть застосовуватися в межах, визначених чинним законодавством і не суперечити міжнародним зобов'язанням України.

2.7. Під час підготовки дисертаційного дослідження здобувач засвідчує власним підписом на титульній сторінці докторської дисертації, що подані до захисту наукові положення є його власним напрацюванням і всі використані ідеї, наукові результати, цитати супроводжуються належними посиланнями на їх авторів та джерела опублікування, всі частини тексту дисертації, під час написання яких використовувалися технології штучного інтелекту, перевірені та відредаговані ним особисто.

2.8. Використання штучного інтелекту в управлінській діяльності передбачає:

- автоматизацію аналізу даних для подальшого ухвалення рішень та поліпшення управління персоналом, процесами і проєктами;
- вирішення окремих видів простих інтелектуальних завдань задля поліпшення процесу прийняття управлінських рішень, в тому числі й стратегічного характеру;
- розроблення проєктів звітів та інших документів, що передбачає можливість визначення їх майбутньої архітектури, оброблення первинної інформації;
- створення інформаційного промоконтенту;
- аналіз комунікаційних аспектів академічної діяльності структурних підрозділів закладу освіти, для прогнозування їхніх потреб та інтересів, забезпечення якості освітнього процесу;

- моніторинг мереж на предмет кіберзагроз, виявлення аномалій і протидія потенційним атакам за допомогою інтелектуальних систем;
- використання інших можливостей ШІ задля оптимізації окремих етапів управлінського процесу.

2.9. Результати використання ШІ в управлінській діяльності треба ретельно перевіряти, аби не допустити використання їхніх галюцинованих форм або викривлених даних, що можуть вплинути на зміст та якість ухвалених управлінських рішень.

3. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

3.1. Використання систем ШІ в діяльності НАВС здійснюється з дотриманням етичних принципів академічної доброчесності та відповідального використання, що ґрунтується на вимогах законодавства України, нормативної бази НАВС та міжнародних рекомендацій у сфері штучного інтелекту.

3.2. Загальні правила використання ШІ:

- використання генеративного ШІ за умови обов'язкової верифікації створених даних та інформації на предмет точності, достовірності та відповідності академічним стандартам перед їх застосуванням;
- штучний інтелект може бути використаний як помічник, що прискорює роботу, але не замінює власний внесок автора;
- при використанні систем ШІ необхідно усвідомлювати їхні обмеження. Необхідно перевіряти фактичну точність згенерованого ШІ контенту (вигадки, спотворення, упередження, шкідливі стереотипи);
- не слід покладатися на контент, створений ШІ, як на ключове або єдине джерело;
- не вводити персональні дані, конфіденційну, таємну або службову інформацію в системи ШІ;
- завдання, які виконуються, мають бути результатом власної оригінальної роботи;
- уникати надмірного покладання на ШІ, оскільки це зменшує можливості розвитку власних базових та критичних навичок.

3.3. На етапі вибору мети використання ШІ користувач зобов'язаний дотримуватися вимог Закону України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Про авторське право і суміжні права». Зокрема, слід уникати дій, що кваліфікуються як академічний плагіат (відтворення текстів чи ідей без посилань), самоплагіат, фабрикація (вигадкування даних) чи фальсифікація (маніпуляція показниками) та інших порушень академічної доброчесності. Використання ШІ має бути допоміжним інструментом, а не способом підміни результатів власної інтелектуальної діяльності.

3.4. При формуванні запиту (промпту) до системи ШІ користувач має враховувати, що згенерований контент може містити фактичні помилки або ознаки порушення прав третіх осіб. Згідно з нормами щодо захисту авторського права та стандартів академічної доброчесності, користувач несе персональну відповідальність за верифікацію (перевірку) даних та критичне опрацювання результату. Отриманий продукт ШІ має бути лише основою для подальшої творчої діяльності, а не готовим результатом, що подається як власний доробок.

3.5. На етапі генерування продуктів, із застосуванням ШІ користувач визнає, що будь-який результат роботи ШІ є лише «проміжним продуктом». Оскільки технологічні обмеження ШІ можуть призводити до ненавмисних порушень (галюцинацій або прихованого плагіату), етична та академічна

відповідальність за оприлюднення, комерціалізацію або подання цих даних як результатів власної праці покладається виключно на людину. Навмисне використання недосконалості технологій для видачі згенерованого контенту за авторський доробок кваліфікується як порушення академічної доброчесності.

3.6. На етапі використання продукту, створеного із застосуванням систем ШІ, забороняється подавати згенерований ШІ контент як результат власної інтелектуальної діяльності, зокрема під час підготовки письмових робіт, проходження іспитів чи інших контрольних заходів. Використання ШІ як джерела несанкціонованих підказок, засобу автоматичної генерації відповідей у реальному часі або інструмент для прихованої співпраці є порушенням Закону України «Про академічну доброчесність». Усі випадки застосування ШІ мають бути санкціоновані та належним чином задекларовані в роботі.

3.7. З метою ефективного, етичного та безпечного впровадження штучного інтелекту усім учасникам освітнього процесу рекомендується:

- використовувати можливості ШІ як засіб підсилення людського потенціалу в навчанні та управлінні, фокусуючись на формуванні аналітичних здібностей та відповідальному ставленні до результатів інтелектуальної праці;
- забезпечувати ретельний аудит ШІ-генерованого контенту (від звітів до візуальних об'єктів) з метою виявлення фактичних помилок, «галюцинацій» системи та гарантування дотримання прав інтелектуальної власності та принципів академічної доброчесності;
- розглядати ШІ як інтелектуального асистента для вирішення поточних завдань, водночас забезпечуючи обов'язкову людську верифікацію та етичну експертизу для будь-яких наукових висновків чи управлінських кроків;
- сприяти формуванню прозорих правил використання ШІ у курсах, проєктах, дослідженнях чи організаційній роботі, включаючи обов'язкове позначення фактів використання ШІ відповідно до визначених стандартів (із вказанням інструменту, промптів, ступеня редагування);
- підвищувати рівень цифрової грамотності, беручи участь у тренінгах, конференціях, семінарах та інших заходах, присвячених етиці, ризикам і потенціалу використання ШІ в освіті та науці;
- формувати культуру відповідального та рефлексивного використання ШІ, заохочуючи обговорення, критичне осмислення кейсів, менторство та взаємну підтримку між учасниками освітнього процесу.

4. РІВНІ ТА МЕЖІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Відповідно до Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України), рівні застосування ШІ здобувачами вищої освіти повинні бути зафіксовані в робочих програмах навчальних дисциплін. Це забезпечує прозорість використання ШІ для здобувачів та дозволяє науково-педагогічним працівникам чітко роз'яснити: у яких ситуаціях його використання є дозволеним; для яких конкретних завдань ШІ виступає допоміжним інструментом; де встановлені суворі межі для збереження академічної доброчесності.

4.2. Правила використання штучного інтелекту у відповідному освітньому компоненті доводяться до відома здобувачів освіти на початку вивчення дисципліни.

4.2.1. Редагування за допомогою ШІ.

4.2.1.1. Основною метою є вдосконалення мовного стилю, покращення ясності викладу та виправлення граматичних чи орфографічних помилок у тексті, який здобувач освіти підготував самостійно.

4.2.1.2. Межі використання ШІ

– заборонено використовувати ШІ для створення нових ідей, смислових блоків, аргументів або фактичних даних, яких не було в оригінальній роботі;

– результат редагування повинен залишатися авторським твором здобувача, де ШІ виконує лише функцію «копілота» для технічного редагування тексту;

– здобувач освіти повинен чітко зазначити, які саме інструменти ШІ були використані для редагування та в якому обсязі відбулася модифікація оригінального тексту;

– здобувач несе повну відповідальність за кінцевий варіант тексту, зобов'язаний перевірити кожну зміну, запропоновану ШІ, на предмет фактичної точності та доречності редагування.

4.2.2. Виконання завдань за допомогою ШІ, оцінка людиною.

4.2.2.1. Основною метою є навчання здобувачів освіти не просто споживати готовий продукт, а глибоко аналізувати, ставити під сумнів та верифікувати результати роботи алгоритмів.

4.2.2.2. Межі використання ШІ:

– будь-який фрагмент тексту, коду чи іншого контенту, створений ШІ, повинен бути чітко позначений і процитований як матеріал, отриманий із зовнішнього автоматизованого джерела;

– подання згенерованої роботи без розгорнутого авторського аналізу, обговорення або критики вважається порушенням академічної доброчесності;

– ШІ може виконувати лише певні елементи завдання (наприклад, структурування або первинний збір даних), тоді як сутнісне наповнення та висновки залишаються за здобувачем;

– здобувач освіти несе персональну відповідальність за точність усіх фактів у роботі. Виявлені помилки ШІ мають бути зазначені та виправлені;

– остаточне рішення про якість і зміст роботи завжди залишається за людиною; ШІ не може бути «співавтором» у юридичному сенсі, оскільки авторство належить виключно фізичній особі.

5. МАРКУВАННЯ КОНТЕНТУ СТВОРЕНОГО ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

5.1. Маркування контенту, для генерування чи оброблення якого використано ШІ, має на меті запобігти дезінформації, маніпуляції та порушенню академічної доброчесності, а також чітко визначити обсяг роботи, який виконано самостійно, а який – за допомогою ШІ (*додаток 1*).

5.2. Під час виконання навчальних і наукових робіт треба обов’язково зазначати факт використання ШІ шляхом:

– вказання назви використаної системи ШІ із зазначенням версії (за наявності);

– демонстрації запиту (промпту), на основі якого ШІ згенерував відповідь;

– визначення, які частини завдання підготовлені із застосуванням ШІ, з деталізацією, які з цих частин науково-педагогічний (педагогічний) працівник, науковий співробітник чи здобувач освіти використав так, «як є», а які модифікував;

– докладного опису мети використання системи ШІ у виконанні навчального завдання чи підготовці наукового матеріалу (редагування, аналіз даних, переклад тощо).

5.3. Якщо інструменти ШІ використано, наприклад, для формулювання дослідницьких питань, плану наукової роботи, узагальнення висновків та аналізу даних тощо, то спосіб використання цих інструментів треба описати у вступі до роботи.

5.4. Якщо ШІ використано для реалізації наукового дослідження, підготовки наукової (кваліфікаційної, курсової) роботи чи наукової публікації, то наприкінці роботи треба розмістити перелік використаних інструментів ШІ у вигляді окремої частини бібліографії під назвою «Інструменти штучного інтелекту».

5.5. Відсутність маркування роботи чи її частини, яка виконана за допомогою системи ШІ, а також не подання інформації в академічному творі про використання ШІ є проявом академічної недоброчесності й передбачає санкції відповідно до Положення про академічну доброчесність в НАВС.

6. РИЗИКИ ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ У ВИКОРИСТАННІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

6.1. Використання ШІ має значний потенціал для підвищення ефективності адміністрування, освітнього і наукового процесів. Проте, як і будь-яка інноваційна технологія, ШІ несе з собою ризики, які необхідно ідентифікувати, класифікувати та контролювати. Для цього в даному Положенні застосовується диференціація ризиків за рівнем впливу і наслідками:

➤ неприйнятні ризики (потребують негайного вирішення або відмови від використання системи чи технології):

– порушення конфіденційності та неправомірне використання даних: використання ШІ для обробки та зберігання особистої інформації може призвести до витоку конфіденційних даних або несанкціонованого доступу до них; крім того, ШІ може використовувати зібрані дані для навчання моделей без відповідного дозволу, що загрожує приватності учасників освітнього процесу;

– упередження та дискримінація через неповні або неправомірно зібрані дані: ШІ системи можуть мати вбудовані упередження через використання неповних чи неправомірно зібраних даних, що може призвести до дискримінації, нерівності та поширення стереотипів.

➤ ризики високого рівня (потребують контролю та розробки захисних механізмів):

– проблеми достовірності створеного контенту: ШІ може генерувати правдоподібний, але помилковий контент, включаючи неправдиву інформацію або фальшиві цитати та посилання, що вводять в оману користувачів та впливає на достовірність наукового та навчального матеріалу;

– проблеми авторських прав: ШІ може використовувати ідеї та фрагменти текстів без належного посилання на авторів, що може призвести до порушення авторських прав.

➤ ризики середнього рівня (потребують моніторингу та превентивних заходів):

– неефективність при використанні без підготовки: неправильне або поверхневе застосування ШІ в академічному процесі може призвести до зниження якості навчання та наукових досліджень, а також до непорозумінь щодо ефективності технології без належного аналізу результатів;

– залежність від технологій та втрата практичних навичок: надмірна залежність від технологій може призвести до недостатнього розвитку технічних та практичних навичок, необхідних у реальних умовах, що зменшує здатність здобувачів, науково-педагогічних та інших працівників ефективно працювати без використання ШІ;

– зменшення людського фактору в освіті: науково-педагогічні працівники не можуть бути замінені ШІ повністю, оскільки навчання потребує

особистісного підходу та врахування емоційних аспектів, що важливо для ефективного освітнього процесу. ШІ не здатен врахувати всі індивідуальні особливості здобувачів, тому необхідно зберігати персоналізований підхід, щоб забезпечити найбільш ефективне навчання.

➤ ризики низького рівня (потребують інформованого рішення та періодичного перегляду):

– поглиблення цифрової нерівності: недостатній доступ до технологій ШІ може збільшити цифрову нерівність серед здобувачів та науково-педагогічних працівників, створюючи додаткові бар'єри для тих, хто не має необхідних ресурсів для їх використання;

– ризик втрати соціальної взаємодії: активне використання ШІ може зменшити рівень особистої взаємодії між здобувачами і науково-педагогічними, що важливо для розвитку соціальних і комунікативних навичок.

6.2. Для ефективного використання ШІ в академічній діяльності всі учасники повинні постійно вдосконалювати свої навички роботи з цими технологіями.

6.3. Ризики низького рівня, пов'язані з використанням конкретної системи ШІ, автоматично не гарантують ризики низького рівня при подальшому застосуванні згенерованого нею контенту, тому кожний згенерований ШІ контент обов'язково повинен проходити оцінювання людиною.

6.4. При виборі системи ШІ необхідне обов'язкове ознайомлення з умовами використання від розробника системи ШІ, звертаючи увагу на: країну реєстрації розробника системи ШІ; кінцевих бенефіціарних власників розробника системи ШІ; місце провадження діяльності розробником системи ШІ; місцерозташування серверів/хмарних сховищ розробника системи ШІ; застосовне право згідно з договором з розробником системи ШІ; суд, у якому згідно з договором розглядають спори з розробником системи ШІ щодо використання системи ШІ.

6.5. Системи штучного інтелекту функціонують як мовні моделі, а не як сховища знань: їхня робота полягає у статистичному передбаченні найбільш імовірного наступного слова або фрагмента коду, спираючись на структури, засвоєні з об'ємних корпусів даних. Внаслідок цього такі інструменти не володіють справжнім розумінням створюваного контенту.

6.6. Крім того, у випадках, коли користувач формулює некоректний запит (пропт), генеративний штучний інтелект здатен продукувати контент із потенційно хибними або сфальсифікованими твердженнями.

Приклади маркування використання ШІ в академічних творах

Приклад 1: Для есе/письмової роботи (у вступі):

«У процесі підготовки цієї роботи було використано ChatGPT-4 (OpenAI) для генерування початкових ідей щодо структури розділу 2.3 та формулювання аргументів у розділі 3 .1. Усі запропоновані ШІ ідеї були критично проаналізовані, перевірені за допомогою наукових джерел та суттєво доопрацьовані автором. Остаточний текст відображає власні висновки автора, а не безпосередній вивід моделі ШІ».

Приклад 2: Для позначення конкретної частини тексту (у примітці):

«Ця таблиця була спочатку згенерована за допомогою Claude 3 (Anthropic) на основі опрацьованих автором даних, після чого автор перерив точність даних, виправив фактичні помилки та переформатував таблицю».

Приклад 3: Для кваліфікаційної, курсової роботи (у вигляді окремої частини бібліографії під назвою «Інструменти штучного інтелекту»):

В описі інструментів ШІ потрібно зазначити: назву моделі, компанію-розробника, дату генерації та запит (промпт). Наприклад, «Текст згенеровано ChatGPT 4.0, OpenAI, 24.04.2026 за запитом: "опиши основні принципи..."».

Приклад 4: Для наукової статті (у розділі «Подяки» або в окремій примітці):

Назва нового розділу: Декларація про використання ШІ в процесі написання статті.

У процесі підготовки статті автор(и) використовував(и) [НАЗВА ІНСТРУМЕНТУ / СЕРВІСУ] для того, щоб [ПРИЧИНА]. Після використання цього інструменту/сервісу автор(и) переглянув(и) й відредагував(и) текст та несе(ють) повну відповідальність за зміст опублікованого рукопису.

Усі автори мають обов'язково зазначити: які саме інструменти ШІ використано; з якою метою (редагування, аналіз даних, переклад тощо); які частини роботи могли зазнати впливу ШІ; як автори перевіряли коректність результатів, які запропонував ШІ.

Приклад 5: Для програмного коду (у коментарях):

```
python
# Цей проєкт використовує GitHub Copilot для допомоги в написанні коду.
# Зокрема, наступні функції були спершу запропоновані Copilot, а потім
# адаптовані/оптимізовані автором:
# - функція data_preprocessing() (рядки 45-78)
# - алгоритм сортування в класі DataManager (рядки 120-150)
```

Приклад 6: Для презентації (на окремому слайді):

«Використання ШІ: Ілюстрації на слайдах 5-7 були створені за допомогою DALL-E 3 за запитом автора. Усі візуальні метафори відповідають авторському задуму та були відібрані з декількох згенерованих варіантів»

Законодавчі обмеження, заходи реагування та заборонені практики використання систем ШІ: національний та міжнародний аспекти

№ з/п	Нормативно-правовий акт	Посилання
1.	Стаття 42 закону України «Про освіту».	https://surl.lu/qtxqlk
2.	Абзац 4 частини 2 статті 6 закону України «Про вищу освіту».	https://surli.cc/szahpj
3.	Стаття 8, 18, 29 закону України «Про академічну доброчесність».	https://surl.li/bexpjv
4.	Стаття 64 закону України «Про авторське право і суміжні права».	https://surl.li/hmersw
5.	Стаття 24 закону України «Про захист персональних даних».	https://surl.li/fmffhl
6.	Пункт 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів».	https://surl.li/gavhft
7.	Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2020 № 1556-р.	https://surli.cc/jqvxbj
8.	Стаття 5 розділу II Регламенту 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 13.06.2024, який встановлює гармонізовані правила щодо штучного інтелекту (Регламенту про штучний інтелект).	https://surl.li/ggmqzn
9.	Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблених Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України) 2025 рік.	https://surl.li/zbepfq